

LUNDEHUNDEN af Inger Kristiansen 1979/80.

Lundehunden, der har sit navn efter Lundefuglen (*Fratercula arctica-arctica*), er verdens sjældneste hunderace, Ikke alene på grund af sit beskedne antal, men også på grund af, at der er samlet en række sjældne anatomiske særtræk i en og samme race. Nogle af trækene findes kun sporadisk hos andre racer. Ikke alene er lundehunden en sjælden race - den er også mærkelig. For hvilken anden race kan skilte med så mange særtræk ? Den har mindst seks tæer på hver fod, kan lukke ørerne, så øregangen beskyttes mod støv og fugt. Har nakkeled, som sætter den i stand til at bøje hovedet bagover, så issen kan røre ryggen. Noget der er meget praktisk, når hunden skal vende i snævre gange. Endvidere har den meget bevægelige skulderled, der bevirker, at forbenene kan føres helt ud til siden.

Specialiseret for jagt

Det var under de meget specielle jagtforhold, at lundehundens særtræk har været til stor nytte. De mange tæer gav hunden et godt fodfæste, når den skulle balancere på stejle og glatte sten, og de var til stor hjælp, når hunden skulle krybe igennem trange gange. Den har brugt ekstratåen som støtte og til at bremse med på glat og ujævn underlag, således at hunden var mester i at færdes på steder, hvor mennesker ikke kunne gå. De specielle skulderled bevirkede, at hunden "slog ud med armene", hvis den mistede sit fodfæste på de glatte sten, og var desuden nyttige, når hunden skulle vende og dreje i de trange gange. Også nakkens bøjelighed var utvivlsomt til stor nytte, når hunden skulle vende for at komme ud igen fra redegangen. Ja, det er helt utroligt, hvad naturen har skabt, og lundehunden er så særpræget, at det får en til at tænke på, om det i det hele taget er en hund.

Dersom det lille fiskerleje, Måstad på Værøy i Lofoten, ikke havde haft så håbløse kommunikationsforhold, havde verdens mest sjældne hunderace været historie. Den livlige lille lundehund er faktisk lige så sjælden og eksklusiv blandt hunde, som lynghesten og araberer er blandt heste. Og altså - havde indbyggerne i Måstad ikke levet så afsondret helt frem til vore dage, var det antagelig gået lundehunden som det er gået gejrfluglen, der nu er historie.

Alle de andre steder, hvor lundehunden har levet, er den helt forsvundet.

En underlig pote

Lundehundepoten har fem fuldt udviklede treleddede tæer og en toleddet, svarende til menneskenes tommelfinger. Dette ses tydeligt på et røntgenbillede. Til disse overtallige tæer er der bøje- og strækkemusler, som omtrent svarer til musklerne i de menneskelige tommelfingre. Alle andre hunderacer har normalt kun fire tæer og muskulatur til disse.

Man kan spørge, hvorfor poten er sådan! Måstingerne fortæller, at en god lundehund skal have mange tæer. Ved at følge lundehunden i uren, ses det med det samme, at det er en fordel med en stor pote. Det viste sig, at når hunden ikke kunne krybe ind i gangene på grund af for lav højde, lagde den sig på siden og pressede sig videre. I denne stilling kom de indre tæer til nytte, og uden dem ville hunden faktisk ikke kunne få fodgreb. Når den vender eller rykker i sideliggende stilling, er det udelukkende den indre fod, der får greb mod underlaget.

Lundehunden har otte trædepuder på hvert forben og syv på hvert bagben. Her har den store trædepude en helt anden form, end hos andre hunde.

Ørerne kan lukkes

Normalstillingen på ørerne er opretstående. At lundehunden er i stand til at lukke ørerne brat forover eller bagover, og i denne stilling åbne en lille tragt yderst på øret, er let at konstatere. Hvorfor den har denne anatomiske særhed, er betydeligt vanskeligere at svare på. At det har noget at gøre med at beskytte øret mod støv og vand er ret indlysende, men også en letvunden tanke. Det kan tænkes, at ørernes varierende stillinger, har noget at gøre med at orientere sig i de trange og mørke gange. Så trangt som der ofte er, bliver øret klemt ind mod hovedet, men den øverste halvdel af ørebrusken kan så hæves separat og virke som samlemodtager for lydindtryk.

Halen føres i forskellige stillinger alt efter hundens humør. Under leg og hvile er halen let oprullet. Hvis hunden er anspændt eller under løb, hænger halen i en konveks bue og ved hurtigt løb er halen vandret bagud. Hvis hunden er utryk, kommer halen helt ned mellem bagbenene.

Stor smidighed

Den, som ser en lundehund i ur og fjeld, bliver imponeret over dens evne til at komme frem. Den er ligefrem formet til terrænet. Foruden føddernes naturlige del af denne bevægelsesform, kommer de unormale bevægelsesmuligheder i skuldre og nakkeled. Nakkeleddet er bygget i en form, der giver hovedet en bevægelighed, som ingen andre hunde er i stand til. Man ser ofte lundehunden bøje hovedet bagover, så issen berører ryggen. Hvorfor lundehunden har denne evne kan ikke forklares. Af andre pattedyr er der kun rensdyret, der er i stand til at gøre det samme. Tager man hunden i forbenene, kan man føre dem lodret op eller vandret ud til siden, uden at hunden viser ubehag derved. Hvorfor det er sådan, må man næsten være i lundeuren (sådan kaldes rugepladserne på fjeldet, hvor lunde fuglene har deres redegange) for at forstå. Ser man hunden i funktion, - op, ned, skråt og skævt i alle retninger - da bevæger den sig lynhurtigt og sikkert. Har man oplevet dette, forstår man bedre, hvorfor hunden er bygget som den er - at intet kunne være anderledes, ellers ville lundehunden ikke kunne have fungeret godt nok. Vi fristes til at stille spørgsmålet, om det er hundredvis af års erfaring, som har skabt lundehunden. Har den formået at tilpasse sig så fantastisk - eller står vi her med resterne af noget mere oprindeligt end de almindelige hunde i dag.

Skrevet om lundehunden

Videnskabsmanden *Torbjørn Aasheim* siger: ”Vi står her med rester af en gammel stamme, som på grund af sit brugsområde, har karaktertræk, som ikke findes andre steder i verden. Vi ved, at materialet er genetisk uberørt af fremmed blod. Racen har derved ikke bare antikvarisk værdi. Den er ikke bare en kynologisk raritet. Den repræsenterer måske det mest værdifulde materiale for forskning på områder, som skal klarlægge, hvorledes arveanlæg modificeres og hvorledes en bestand kan tilpasse sig specielle miljø. I dag er videnskaben ikke kommet langt nok til at løse alle disse spørgsmål. Det er morgendagens kynologi, der er tale om. Det er hundesportens ansvar at påse muligheden for, at en sådan forskning ikke ødelægges. Lundehunden er hundeverdenens sidste stykke uberørte natur. Det er en pligt at tage vare på den som sådan”.

Dagens lundehund har mange særegenheder, som den er alene om. Lundehunden har den samme kæbe som ”varangerhunden”, der er dateret 5000 år tilbage i tiden. Begge disse hunde har en tand mindre i hver kæbehalvdel i sammenligning med andre hunde. Der er forskere, der hævder, at lundehunden er den oprindelige urhund, og at den har overlevet sidste istid på de yderste øer i Lofoten. Disse øer var som bekendt isfri under den sidste istid.

Italieneren *Piero Qverini* strandede i 1432 på Sandøen, under januarstormene og blev sammen med de sidste overlevende af sit mandskab senere fundet af en fattig fisker og hans to sønner. Sandøen er en lille ubeboet ø under Røst, der består af 365 øer og græsbevoksede holme. Da Qverini kom tilbage til Italien, skrev han en bog, hvor han skildrer landet, befolkningen og en del af faunaen. Denne beskrivelse af vinterens og midnats-solens land var utvivlsomt medvirkende til at flere rejste nord på, for at studere folket og naturen. En af disse var italieneren *Francesco Negri*. Han rejste i Finmarken i 1664-65, og han beskriver lundefangst med lundehund. Det samme gør Nordlands egen digterpræst *Petter Das* (1647-1707), i sin udødelige ”Nordlandstrompet”. Der er overensstemmelse mellem Negri og Petter Das, ganske uafhængigt af hinanden. Negris’ beskrivelse er fra Finmarken, og blev trykt i Padua i år 1700.

Petter Das’ Nordlandstrompet blev skrevet i slutningen af 1600-tallet, men først udgivet efter hans død, og Petter Das siger selv i sin indledning, at han aldrig har været nord for Helgeland. Han har sine oplysninger om lundehunden og lundefangst fra øen Lovunden. Denne ejendommelige ø er verdens største rugested for lundefugle, og øen er ofte besøgt af fremstående naturforskere.

Allerede i 1591 fortæller fogeden *Erik Hansen Schønnebøl*, at lundefuglen havde rede i ur og jordgange, at ”man kand ikke lettigen få dennem ud af de samme dybe hull med mindre en mand haver en liden hund, som er vant til at krybe ind udi hullet og drage dennem ud”. Denne beskrivelse har Schønnebøl placeret under kapitlet om Værøy.

Brugen af lundehunden har altså været almindelig på Schønnebøls tid. *Nicolei Jonge* beskriver lundehunden og brugen af den i 1779. Det samme gør den tyske geolog *Christian Leopold von Buch* i 1807.

”Lundehunden” er også kendt fra Island. I alt fald har *Sven Nilson* beskrevet den i Skandinavisk Fauna, - det var i første halvdel af 1800-tallet. ”Denne hunderace, som har fået navnet Den Islandske Fårehund, kom med kolonisatorerne fra Norge. Den samme race findes i et betydeligt antal på øerne nord for Trondheim - særlig

på de steder, hvor lundefuglen ruger. Denne hunderace er omtrent på rævens størrelse, af rødbrun eller sort farve, indøves til jagt på lundefugl, teist og andre søfugle som lægger sine æg i huler og sprækker i klipperne". Omkring 1850 gik man over til at fange fuglene med net, behovet for lundehunden forsvandt - og dermed også de fleste lundehunde.

For en ordens skyld skal det nævnes, at der var stor forskel på de hunde, som blev brugt på Lofoten og på Finmarkskysten. I dag er der kun senjahunden og lundehunden (af mange kaldet måstadhunden) tilbage og de er helt uden ligheder. Måstad på Værøy, hvor lundehunden stammer fra, har antagelig sit navn efter en konge fra vikingetiden, Kong Mås. Han drev stor fåre- og gedeavl. Den gang var lundehunden sikkert både fugle- og hyrdehund. Måstad er som tidligere omtalt meget isoleret, hvorfor lundehunden har kunnet overleve uden indblanding af andre racer. Lundehunden er Norges ældste hunderace. Præstegården på Værøy, som ligger ved poststedet Nordværøy, har fra gammel tid været skyldsats til 6 vog. Hele Måstad "grenda", som på den tid vel var på 30 husstande og omkring 150 personer, havde en samlet skyld på 3 vog. Det fortæller ganske tydeligt, at Måstads jordiske herligheder ikke var store. Herligheden bestod af farligt og strømfuldt hav, samt sten og fjeld. En embedsmand sagde i sin indberetning for nogle hundrede år siden, at stedet lå "bequem" for fiske, men "besværligt" til høslæt. Han havde ret i sine observationer. Måstingernes fiskehav er dele af det berygtede Røsthav.

Røst er af professor *Rugh* beskrevet som strømhvirvel. Langs Måstads landet er næsten bestandigt uroligt hav - og ikke at forglemme - talløse skær. Nok var havet fiskerigt, men folket betalte også en høj pris for det. Man fortæller, at i denne bygd var de fleste kvinder gift to gange.

Hele høslættet var i fjeldet og hele fjeldet blev slået, det var nødvendigt for at skaffe hø nok. Høslættet foregik også på steder der var så stejle, at slåfolkene måtte gå i tov, "besværligt" er nok det rette ord, - ikke mindst fordi høet måtte fragtes til bygden med båd. Dette til trods, blev befolkningen betragtet som velstandsfolk. Når høslæt og fiskefangst slog fejl, var det fuglene, der blev bygdens redning. Måstingerne gik aldrig en vinter i møde uden at have 3-4 tønner stående med ca. 400 nedsaltede fugle i hver tønde.

Lunden

Lunden, også kaldet søpapegøjen, er en fugl af alkeslægten. Den har den særhed, at den ruger i store kolonier i huler og underjordiske gange, med mange rugende fugle i hver gang. Den findes i store mængder på vestlandet fra Lofoten og nordpå. Rugetiden er 40 dage. Og når ungerne er omkring 40 dage gamle, må de klare sig selv. Lunden kommer til fuglefjeldet i marts-april måned. Inden de igen forlader fuglefjeldet, renser fuglene de tomme redegange for efterladenskaber, der bæres ud i det stærke næb og begravnes under sten eller mos, således at redegangene er rene, når fuglene ankommer igen til næste forår.

Lunden forlader fuglefjeldet omkring 23. august. I gode år er ungen måske så fed og tyk, at den ikke kan komme ud af redegangen, men efter et par dage uden mad, taber den sig så meget, at den kan komme ud. Den kan endnu ikke flyve og puffes ud over fjeldsiden af forældrene, hvilket er en noget ublid medfart. Mange havner da også på klipperne eller strandens sten, og bliver slået ihjel. Disse forulykkede fugle indsamles af lundehunden. De gamle fugle kan også gå foran ungen - kaldende og lokkende - for på denne måde, at føre ungen ned til vandet. Når ungen bliver puffet ud, kan forældrene finde på at tage ungen i vingerne, eller flyve ind under den, og ligesom hjælpe den ud fra klipperne.

På jagt

Der var bestemte skikke forbundet med lundefangst. Tolfangsten tog sin begyndelse først i august, og varede i 2-3 uger. Man samlede altid fuglene forholdsvis højt oppe i lundeuren. Det foregik på en stor sten, der blev kaldt for madbordet. Alke og lomvi var maden, som blev saltet, men lundtola var snadderet. Lundtola eller tole er en næsten flyvefærdig unge af lundefuglen. De måtte ikke tages mens de endnu havde dun på ryggen, da var de ikke brugbare, mente kendere. De fleste unger forlader fuglefjeldet sammen med forældrene, men der bliver nogle tilbage, måske født sent eller dårligt udviklet.

Der blev også drevet en del jagt på disse, den såkaldte "syrtolfangst". Navnet hentyder til, at disse unger var så magre, at de blev kogt i en blanding af mælkesyre og vand for at få bedre smag. Fersk lunde var nam-nam, og man tørrede lunden ligesom "fisk på hjell", så spegemad var der altid nok af. Snadderet var deres søndagsmad, især hvis der var kartofler til. Tolen "krosses", d.v.s. skræbes ren for fjer og dun, skindet skal blive på fuglen. Det foregik med en ganske speciel kniv (krossekniiven). Derpå blev de kogt længe og vel. Derefter blev de åbnet langs ryggen med en skarp kniv, bredt ud og stegt under pres. Til presset blev brugt et stykke træ og en

sten, men ikke lige meget hvilken - nej - det var tollokket og tolstenen. Lige før serveringen blev de brunet i ovnen under stærk varme, så de blev helt sprøde og hertil altså gerne nye kartofler og altid fladbrød, en del salt og meget peber. Hverdagsmad var lundsodd - en suppe, hvor kødet blev pillet fra benene og lagt tilbage i suppen. Alt dette var altså delikatesser for befolkningen, men Petter Das sagde dog, at det som alt andet smagte af fisk, da lunden lever af fisk.

Vigtigt for befolkningen var dog også lundens dun, som var lige så fine som edderdun, og de gav et kærkomment tilskud til indtægten fra fiskeri og smålandbrug. Derfor var lundehunden af stor værdi. På Fugløya i Gildeskål stod i 1880 en god lundehund i samme værdi som en ko. Man sagde altid, at i Måstad var der en "hundeleben" uden lige, og man har nok ikke sagt for meget.

Det var som regel kvinderne og de store drenge, der drev jagten, de tog sig ofte en hyggestund (ved madbordet) med kaffekedlen, når de mødtes ud på natten ved midnatssolens skær. Det blev regnet for godt, når en hund tog 30 fugle på en nat, derfor måtte en jæger have 2-3 hunde for at få en voksen mandsbør, som var optil 80-90 fugle. Men der er dog hunde, der kunne tage 80 fugle på en tur. En enkelt var helt oppe på 130 stk ! Lundefuglen er ikke en dorsk fugl, der bare venter på, at skæbnen skal indhente den. Den har et godt våben i det kraftige næb. Det er sket, at fuglen har trukket det længste strå, selvom det ikke er ofte, og det har været en blodig og slukøret hund, der er kommet ud. Skulle en hvalp være så uheldig at møde så skrap en fugl, første gang den var i uren, kunne den for altid blive bange. Det kunne ikke undgås, at en hund af og til forsvandt eller kom til skade. De løse sten kunne forårsage skred. Der var mange gange, hvor hundene kunne komme ind, men ikke ud igen og ejeren kunne bare stå og vride sine hænder.

En lundehund af bedste mærke, gamle Lord, kom ikke ud trods langvarig lokken, og ejeren slog sig til sidst til tåls med, at Lord havde været på sin sidste lundejagt. Men 3 dage senere kom Lord atter hjem, betydelig slankere, men ellers i god form, - den hurtige afmagringskur havde været hans redning.

Men også mennesker er forulykkede og dræbt. Et fejltrin - og døden var nær, især hvis vedkommende bar "fastbør", hvilket vil sige, at man har stukket fuglens hoveder op under en rem, som er spændt om livet, og når der ikke er plads til flere fugle, har man en fast mandsbør, der på grund af vægten kan trække et ulykkesoffer i afgrunden. Man gik over til at bære løsbør, som kunne slænges til side, hvis uheldet var ude.

En naturforsker fortæller, at han havde aftalt at mødes med gårdens tjenestepige for at gå på jagt. Klokkeren halv tre stod pigen ude på gårdspladsen og fløjtede. Der kom 6 lundehunde, som under piben og gøen hoppede omkring hende. Hundene var små, med spids snude, korte ben og halen halvdelen af kroppens længde. Da hundene nåede stedet for jagten, fordelte de sig rundt på forskellige steder i uren, og krøb med det samme ind efter fuglene. På øen var 5 "opsiddere", af hvilke kun 3 havde 3-5 hunde, hvormed de drev jagt.

Bergen-bispen Erik Pontoppidan skrev i "Det første forsøg på Norges naturlige historie" (udkom i 1753) - Hundene afrettedes dels til jagt, især efter bjørne, hvortil bruges små hunde, som bjørnene ej så lettigen kan favne og derfor frygter mest. Til fuglefangst afrettes hundene mest i Nordland, hvor den fordelagtige fuglefangst falder og hvor hver bonde holder 12-14 sådanne hunde. De er små, smalle og med lave bene. Deres jagt beriger bonden ofte mere end anden næring. (Ingen bonde måtte eje flere lundehunde end sin nabo, da han ikke skulle rammes på sin næring, så der føres ofte trette om hundenes tal) !

Lundehundens redning

Hundeentusiasten Sigurd Skaun var den første der "opdagede" lundehunden. I nogle tidsskrifter fra 1500-tallet var omtalt hunde, som blev brugt til lundefangst på Værøy og Lovunden. Da han havde læst om dem, kom han til at tænke på, at der måske fandtes nogle endnu, og undersøgte dette ved at skrive til lensmændene. Han fik svar fra Lovunden. Lensmanden havde af ældre folk fået at vide, at der havde været sådanne hunde på øen, men de var forsvundet. Fra Værøy hørte han intet. Så fik han fat i postmester Lange fra Bodø, der pålagde "poståbneren" på Værøy, at være Skaun behjælpelig. Skaun fik her interessante oplysninger. Lundehunden fandtes endnu på Værøy og var stadig i brug under lundejagt. Han fik også billeder af dem.

Han skrev en artikel om racen i norsk jæger- og fiskeriforenings tidsskrift - det var i 1925 - titlen var: En norsk fuglehunderace, som går i glemmebogen. Han opfordrede norsk kennel klub til at anerkende racen, men klubben lod dengang ikke til at være interesseret. Redaktør Olaf Holm stillede sig skeptisk overfor racen. Han mente, at "Værøyhunden" formentlig ville vise sig at være en udgave af samme art som buhunden, men skulle "Værøyhunden" mod forventning vise sig at være en speciel race, burde den anerkendes som sådan. Senere

har kennelklubben jo anerkendt racen, men det tog altså en del år, før klubben blev klar over, at man her stod overfor en kynologisk sjældenhed.

I 1937 læste Eleanor Christie, Skauns artikel, og fik lyst til at stifte nærmere bekendtskab med racen. Under en togrejse traf fru Christie "ordføreren" på Røst. De talte om lundehunden, og han lovede at skaffe nogle ægte hunde til hende. Det blev en vanskelig opgave. På Røst havde der været en anelig mængde af disse små hunde, men Røstværingerne havde længe fanget fuglene med net. Da hundene blev overflødige, blev hundene overladt til sig selv, mad fik de nok ikke meget af, og da de forgreb sig på fårene, bestemte kommunen, at der skulle betales en hundeskat på 8 kr. pr. hund. Det var mange penge og en effektiv løsning på hundeproblemet. I løbet af få år var alle hundene væk. De der var tilbage, var blandet med andre racer. Til sidst kom han i kontakt med Monrad Mikalsen i Måstad på den sydvestlige side af Værøy. Han var fisker og bonde, og drev jagt med lundehunde. Folk derude var afhængige af hunde, og ingen andre hunde kunne præstere det arbejde, som de små dresserede lundehunde gjorde. Derfor var der ingen i Måstad, der talte om andre hunde end lundehunden, og derfor var de racerene. Selvom indavlen var drevet langt, var racen ikke særlig degenereret. Indavlen er nok også årsag til lundehundens ensartethed. Dengang var der en stamme på 50 hunde.

Selvom hundeskatten på Værøy i 1895 kun var på 2 kr. pr. hund, var det mange penge dengang. Derfor blev der gjort kraftigt vrøvl i 1904, da hunde skatten blev forhøjet til 10 kr. pr. hund, med undtagelse af Værøy, der fortsat betalte 2 kr. Senere blev der søgt om fritagelse af skat for "den særegne lundehund", og de blev fritaget for skat i Måstad, Asker og Bærum, hvor der i dag er flest lundehunde. Men de fleste betaler alligevel skat af deres lundehund. Monrad Mikalsen skaffede Eleanor Christie 4 store hvalpe, der alle blev vaccineret mod hundesyge (sygdommen havde aldrig været på Værøy). Det var tæverne "Hild" – "Lycy" – "Urd" - samt hanhunden "Ask", som fru Christie fik i februar 1939. Bestanden kom i 1943 op på 60 hunde, samme år anerkendte Norsk Kennel Klub lundehunden som selvstændig race.

I 1942 kom hundesygen til Værøy, og da det på grund af krigen var umuligt at skaffe vaccine, døde alle hundene undtagen een, men den fik aldrig mere hvalpe. Mikalsen sendte et nødråb til fru Christie, som under meget store vanskeligheder, og med hjælp af forfatteren Carl Schøyen, sendte 2 drægtige tæver og 2 hvalpe - disse hunde kom til at redde lundehunden fra undergang. Selvom "Otter" - den ene hvalp - aldrig havde været på et fuglefjeld, tog han 14 lunder den første dag Mikalsen havde ham med på jagt, dagen efter tog han 80. Otter reddede også engang en piges liv. Hun skulle se til fårene, som gik på fjeldet. Det regnede og blæste, stien var farlig, mange var styrtet ned. Pigen faldt bagover og begyndte at trille mod afgrunden. Otter bed sig fat i kjolen og holdt hende til hun med hænder og fødder fik halet sig op igen.

Hundesygen kom til fru Chrsties hunde i 1944, de døde alle undtagen hanhunden "Ask", der blev 9 år gammel. Han døde i 1947 og blev sendt til Bergens Zoologiske museum.

Som tak for hjælpen tidligere, sendte Mikalsen i 1950 2 nye hvalpe til fru Christie, men de fik ingen hvalpe. Fru Christie fik heller ikke hjælp eller opmuntring fra kennelklubben. I en længere periode kunne fru Christie ikke holde kennel, på grund af, at hendes mand blev langvarigt syg og senere døde. Men hun opgav ikke. På ny optog fru Christie arbejdet med at redde lundehunden. Monrad Mikalsen havde ikke glemt, at det var fru Christie der havde hjulpet ham under krigen, og sendte 3 hvalpe til hende - de var kuldsøskende og født 31. januar 1960. Et par af disse fik hvalpe den 12 august 1961.

Interessen for lundehunden blussede nu op. Lægen Carl Frimann Calusen (næstformand og senere formand for norsk kennelklub) fik med fru Christies hjælp en hanhund fra Mikalsen. Senere reddede hun en hanhund fra at blive aflivet, det var "Buster", og han kom til at betyde meget for avlen.

Mikalsen mistede i 1963 igen sine hunde, så der fandtes ikke en racer lundehund på Værøy, - igen kom fru Christie til hjælp med 2 hvalpe, som sendtes med fly. Tilfældet ville, at de netop ankom på Monrad Mikalsens 75 års fødselsdag. Han blev så glad, at han umiddelbart ringede og råbte i telefonen – "de ligger i sengen hos Katrine"!

Norsk Lundehunde Klub blev stiftet i 1962, med det formål at bevare og forædle racen. Klubben startede for så vidt på et godt grundlag. Man havde alle racens dyr samlet, og kunne så at sige begynde fra en ende. I dag kan man vel sige, at lundehunden er reddet fra undergang.

Historien om, hvordan denne hunderace blev reddet for anden og tredje gang, er vel næsten lige så mærkelig som hunden selv.

Det er vist godt, at lundehunden ikke selv har viden om sine mange særtræk, så ville den nok være meget overlegen og ikke god at være i hus med. I virkeligheden er det en usædvanlig trofast, vagtsom, snild, god og menneskekærlig lille hund. Den karakteriseres af ejere som charmerende, livlig og legesyg. En glad og altid oplagt følgesvend på traveture. Noget egenrådig til tider, men stort set lydig - og ikke mindst - hengiven som få.

Til Danmark

I sommeren 1963 var vi på ferie i Norge. Der så vi et sted en lille livlig rødbrun hund. Jeg blev meget betaget af dens måde at færdes på og spurgte ejeren om, hvad det var for en hund? Det er en lundehund, men du kan ikke købe en, for der er kun 10 i hele Norge og der skal være 200 førend, der bliver solgt nogen ud af landet, sagde ejeren.

Lundehunden havde, som ved så mange andre, taget mit hjerte. Men der var jo lange udsigter, så vi fik en schæfer, og efter den fik vi karelske bjørnehunde. Men jeg havde stadig denne lille sjove hund i tankerne. Og selvom jeg tvivlede på, at det kunne gå at have begge racer sammen, skrev jeg alligevel til Norge. I 1972 blev der til fjernsynet optaget en film om lundehund på lundefangst. Der var givet dispensation fra fredningsnævnet og optagelserne foregik på Værøy. (Dansk TV købte filmen, men har ikke vist den). Denne film var medvirkende til, at lundehunden med et blev meget populær i Norge, og ventelisten for hvalpekøbere meget lang. Da jeg nu havde klubbens adresse, skrev jeg igen derop i begyndelsen af 1976. I juni kom der brev, om at vi kunne få en hanhvalp til høst. Der var ikke lang betænkningstid. Så først i oktober rejste vi til Bergen efter Øgar av Enerhaugen. Det blev gjort til en hel begivenhed. Alle lundehunde i miles omkreds blev vist os, så vi kunne se så mange som muligt og deraf danne os et indtryk af racen. Vi skulle bo hos opdrætteren - Christen H. Lang, der mildest talt er et omvandrende leksikon, hvad lundehunde angår. Inden vi rejste hjem, havde han givet os alle oplysninger om afstamning og historie, samt hvordan lundehunden klarede sig på udstillinger, fortalt om klubbens store arbejde, samt fået sat et møde i stand med fru Christie og derefter klubbens formand. Fru Christie - en frisk gammel dame i firserne, var lige blevet rask efter et lårbensbrud. Hun var meget glad for at se os. Vi talte om lundehund, så jeg var helt ør i hovedet. Ligeledes fortalte hun, at hun skulle i audiens hos kongen, fordi hun havde reddet lundehunderacen.

Formanden - Sofie Schönheyder, en helt fantastisk dame, trods meget at gøre, er vi altid velkommen til at bo hos hende, og til at få en sludder, især om lundehunde.

Et halvt år senere fik vi tilbudt at få Embla av Valpåsen. Også her hos søstrene Harbitz, blev vi vel modtaget. De har opdrættet lundehunde, siden de fik en af fru Christies første hvalpe.

Samme år kom en hanhvalp til Hørsholm, og i julen 77 var vi igen hos Sofie, denne gang efter Balder, og havde Freia med til Hørsholm. Det gik ikke så godt med Balder, den ene testikel var for stor til at komme på plads, så vi blev tilbudt Frøy av Tunvin. Vi fandt et hjem til ham i Kerteminde, og sagde tak for tilbuddet, og vi rejste op efter ham i sommeren 78. Samtidig besøgte vi vore efterhånden mange venner deroppe, og havde Frøy med i bilen. Vi lærte, at nordmændene er opmærksomme! På vej til Balders fødehjem i Gran ved Lunner, kom vi på avisernes forsider. En hund i en dansk bil er lig med rabies, så vi blev tilbageholdt i et par timer af lensmandspolitiet, der fortalte, at vi var efterlyst i hele området.

Alt var i orden. Efter en kontrolopringning fik vi lov at fortsætte, men politiet kunne ikke love, at det var sidste gang, vi blev standset. Derfor opsøgte vi selv en politistation og fik deres stempel på, at hunden var købt i Norge. Det var ikke milde blikke, der mødte os, så vi kørte hjem om natten, uden at blive standset. For Frøy sov og kunne ikke ses.

Min skepsis med hensyn til at have to racer sammen blev gjort til skamme. De små klarede sig fint. Aksel kaldte dem for karelerbremsen, fordi disse små hvalpe hoppede op, bed sig fast i halen på karelerne, satte alle tæer i gulvtæppet, og så stod de bare stille begge to.

En sommer besøgte Eberhard Trumler os, for at kigge nærmere på lundehundene. Han sammenlignede deres adfærd med sjakalen, og deres fødder med en uddød abearts gribehånd. Men da lundehunden siger - vov-vov, siger jeg, at så er det ingen krydsning mellem en sjakal og en uddød abe.